

КАКВО ДА ОЧАКВАМЕ ОТ ПАРТНЬОРСКАТА ВРЪЗКА?

Венцеслав Николов Несторов

WHAT CAN WE EXPECT FROM PARTNERSHIP RELATION?

Ventseslav Nikolov Nestorov

Summary: Today people are thinking that the communities they live in, make it impossible to achieve their own goals. On one side, that is true, but on the other side - they, on their own, are expected to gain the ability to overcome difficult situations, for them or the whole community. For this purpose is necessary to make real and virtual partnership – spontaneously or deliberately. This way the affected from the problem and the one giving the suggestions are connected together, creatively, solving the problem. In the process of cooperation – partners increase their power and capacity for achieving the result they wanted. The result is more often an innovation of a well-known value or creating a new one.

Keywords: crisis, conflict, problem, partnership relation, community, personality, concerned, suggesting solutions, desired and sought after result, innovation, new value, social

Съграденият от индивидите и групите социум по принцип е неустойчив, защото е подчинен на техните „капризи“, на собствените си закономерности и на случайността. Обикновено личностите и общностите сами разрушават връзките си, тъй като предизвикват икономически, политически, социални, културни и т.н. кризи и подеми, а те причиняват обществени трансформации. В случая нямам предвид природните катаклизми и технологичните инциденти.

Кризите и подемите нарушават нормалното протичане на взаимоотношенията между хората, понеже се натрупват множество неразрешени конфликти и непреодолени проблеми, залегнали в основата им. За да се разрешат противопоставянията, следва да се преодолеят предизвикателствата. В противен случай се прекъсва връзката между обществото и всекидневието на индивидите и групите (тъй като несправянето с

проблемите блокира разрешаването на конфликтите).

За Й. Галтунг¹ основната формула при разрешаване на конфликтите е „да има нещо основателно, валидно, което да е общо за страните, заели крайни позиции“. Това са проблемите, залегнали в основата на конфликтите, и съвместната дейност по преодоляването им. Премахването им ще доведе до създаване на нещо съвместно, основателно и валидно – трансформация, за която участниците са в състояние да се „хванат“ и да се „поддържат един друг“.

Справянето с предизвикателството изисква от човека да знае какво развитие иска за себе си (какъв да бъде) и да формира устойчива творческа нагласа към него. В противен случай фокусирането върху оцеляването не променя трудната за засегнатия ситуация към по-добра.

Обвързването на оцеляването с развитието води до възникване нови взаимоотношения между засегнатите от проблема, неговите решители, причинителите му и др., различни от съществуващите. Те се формират в процеса на съвместната творческа дейност и сътрудничеството. Партньорите едновременно се справят с предизвикателството и задоволяват потребностите си от свързаност с други хора, от творческа реализация и т.н.

Митът за социалните връзки

Днес все още се поддържа митът, че индивидите притежават вродена дарба и умение да създават и разгръщат социални връзки от само себе си и извън съществуващата реалност. В случая се пропуска елементарният факт, че с раждането си всеки човек заварва и бива „вписан“ в определена мрежа от връзки, исторически и ситуативно оразмерена. Тя зависи от социализацията (възпитанието, подражанието и обучението) на хората и ако е много различна или неадекватна, то те трудно ще могат да създадат работещи социални връзки.

Формирането и „въвеждането“ на нови взаимоотношения не може да се осъществи по пътя на „командата“ и чрез натиска на формалните правила. В този случай резултатът може да е разрушаване на съществуващите и привидност на новите взаимодействия. Приемането на насока и правила отвън не е същото като интернализираните идеи, принципи и норми и тяхното успешно използване при осъществяване на поведението и на връзките.

Ако човек налага волята си над взаимоотношенията заради един или друг принцип, а те се приемат от другите хора като „естествено добри“, то неговото поведение се интерпретира като „враждебно“ и той губи естествената си мощ. От друга страна, практическата увереност, че всички сме отговорни за

¹ Галтунг, Й. Разрешаване на конфликти и двете плюс още нещо: Увод към работа с конфликти. С., 2005.

правилното протичане на връзките, често води до нарочване на „жертва“, т.е. до обвинение и липса на състрадание към онзи, който е претърпял неуспех при осъществяването им.

Поради „баналността“ на съществуващите взаимоотношения хората не ги ценят и не разглеждат последиците от прекратяването им. Едва когато станат обект на ликвидиране, те започват да ги преживяват и да разбират техния смисъл и значение. От друга страна, има връзки, които ни разрушават като личности и ако не се отървем от тях, то рискуваме себе си.

Неуспехът на човека при осъществяването на дадени връзки често го води до фатализъм (оттегляне и затваряне в себе си) или до подмяната им с идеи без практическа стойност за реализацията им, с пари, с предмети, а също и с упойващи вещества (алкохол, наркотици и т.н.). Крайният резултат от тази замяна обикновено е различни форми и нива на социопатия.

За да се изградят, удържат и разгърнат социалните взаимоотношения, са нужни съответната атмосфера, културен контекст, условия, доброволна ангажираност и инвестиции на участниците в тях, които да подпомагат, а не да възпрепятстват тези процеси.

При реалните връзки освен това е важно „което човек казва“ (какво?) и „начинът, по който го казва“ (как?). Също така:

Кой го казва? Кой е участник във връзката? Дали е противник или партньор?

На кого какво прави – по какъв начин влияе и въздейства на мен и върху кои други хора?

Какви зависимости и порядък се опитва да наложи сам или да го изгради заедно с мен?

В случая са важни условията и контекстът на конкретната ситуация, защото могат да ограничават или улесняват това, което другият прави, както и моето лично включване или противодействие.

Парадоксът на социалните връзки се изразява в това, че когато човек помага на другите хора да се справят с един или друг значим и критичен проблем за тях и за него, той става по-силен и способен да променя много неща. Понеже може да разчита на близките, на съмишлениците, съратниците и на сътрудниците, също така не се чувства самотен, изолиран и изключен. Това намалява както вътрешното му напрежение, така и дрязгите с другите.

Ако взаимоотношенията са регулирани от съвместно създадения самоподдържащ се порядък, това прави участниците по-свободни в действията им. Те преживяват удоволствие от постигнатото при научаването или правенето на нови неща (или на старите по нов начин) и се забавляват, защото разочарованията са по-малко.

За да има човек добри социални връзки, трябва да престане с принудата, грубата сила, наказанията, наградите, манипулирането, изнудването, критикуването, оплакването, отлъчването и оттеглянето. Да избира поведения като загриженост, изслушване, подкрепа, преговори, окуражаване, обич, приятелство, доверие, приемане, приветстване и уважение.

Днес намаляват реалните взаимоотношения като брой, поради разгръщане на виртуалните, които удължават първите. Самите онлайн връзки са директни „компютър в компютър“.

Знанието за взаимоотношенията придава на ценността им рационален характер. Защото подпомага формирането на критерии и избора на алтернатива, а също увеличава набора от възможности за реализация на интереса от свързаност при формиране или участие в едни или други взаимоотношения.

Защо е важно партньорството?

За постмодерните общества значимият и критичен социален проблем е отслабването и разрушаването на социалната тъкан. Факт многократно посочван от социолозите, представители на различни школи. Наличните формални и неформални връзки са работили добре в индустриалното общество, в постиндустриалното работят лошо, а в обществото на идеите и в новата икономика въобще няма да работят. Днес недобре работещите социални взаимоотношения пораждат хаос.

От гледна точка, на преодоляване на посочения проблем, партньорството е едно от възможните решения и новия път на индивидуално, групово и обществено развитие. От друга страна, справянето с различни значими и критични проблеми, от различни сфери, изисква формиране на партньорски взаимоотношения. Въпросът е там, че партньорството се разбира по различни начини от хората, тъй като има различни страни и нива.

Как възниква партньорството?

От позицията на социалния процес, според А. Тофлър² партньорството възниква между, от една страна, неправителствените организации и движения, а от друга – престъпните и терористични мрежи, обособили се от безструктурното гето.

Партньорските връзки и реалните им мрежи се проявяват под формата на дискуссионни кръгове, на научни и творчески общности, на новаторски групи и т.н., които обикновено използват кафенета, клубове и др. за осъществяване на срещи. Те най-често се появяват спонтанно при справяне със значим и

² Тофлър, А. Третата вълна. С., 1991.

критичен проблем както за участниците, така и за широката общественост. Партньорите са творци от различни сфери – учени и новатори, хора на изкуството и т.н., – които творчески комбинират различните си специализации и функции при справяне с трудна (в смисъл проблемна) ситуация.

От друга страна, партньорството може да възникне спонтанно в екстремна ситуация, породена от природен катаклизъм или от технологичен инцидент (авария). В случая целта е оцеляването на потърпевшите. Участниците са обикновено чужди и непознати хора, на които се налага съвместно да се справят с бедствието, като творчески използват своите различни способности (практически знания и умения).

За разлика от екстремната ситуация, където потърпевшите са принудени да взаимодействат срещу бедствието, за да оцелеят, то партньорството при справяне с проблема би подобрило живота на засегнатите от него, на решителите му и на широката общественост. Защото с „внедряването“ на търсения и постигнат резултат, във всекидневната практика, предпоставя развитието им.

Ако оставим настрана преодоляването на бедствията, то възникналите спонтанно партньорски връзки, в трудните ситуации, се основават на достатъчно дългото взаимодействие между участниците преди появата на проблема, поради:

- териториалната им близост;
- свободното общуване и хоризонталните „преплитания“ на поведенията между изравнени по ранг автономни личности;
- променливия авторитет и социален статус на частичните лидери, който не се предписва от официалните устава;
- съвместно установения самоподдържащ се порядък, който съвместява партикулярните интереси на партньорите в общ;
- творческо комбиниране на различните специализации на участниците при справянето с проблема;
- общата култура (ценности, религия, идеология) или общата им антикултура поради съседството по територия с различната култура на общия им конкурент, противник, враг;
- взаимните им симпатии и чувствата на привързаност и на доверие.

Това са все фактори, които укрепват ролята на „социалната спойка“.

През различните епохи, в много страни, партньорството е преминало реални изпитания и е просъществувало относително дълго, независимо от различните култури и обществени устройства. Участието в тези връзки и общности, освен че са на обща идейна и целева база, коства време, усилие, а понякога и пари, но предоставя задоволяването на множество потребности на

партньорите, т.е. води до реализация на персоналните им интереси, а също и на интереса на широката общественост.

Парадоксът на партньорството

Парадоксът на партньорството е в това, че, от една страна, възниква, за да се справи със значим и критичен за хората проблем, а от друга – самите партньорски взаимоотношения са проблем на развитието. Те се формират извън кръвната връзка, извън интимните чувства между участниците, извън съвместените им персонални интереси, извън вярата в Бог или в някаква идеология.

Партньорите са свързани:

- ценностно, посредством ценността на проблема и се възприемат един друг като ценности;
- социално – непрекъснато инвестират във връзката, за да преодолеят „недостатъчността“ си, защото са си нужни един другиму и постигат висока степен на взаимно доверие;
- икономически – заинтересовани са от постигане на общото благо и разпределението му на персонални ползи;
- емоционално – емпатия, симпатия, взаимност.

Затова и социалната им „спойка“ е здрава, а взаимодействията им са интензивни. Те изграждат мрежи и общности различни по размер и дейност, като се изключат престъпните и терористични групи, защото там такива връзки не съществуват.

Какво е и какво не е партньорска връзка?

Партньорските взаимоотношения са отдавна известни, но са малко познати. Съществуващото разбиране за партньорските връзки е много широко, а следователно и неопределено, затова се търси наличието им при:

- постигане на политика за мир;
- взаимно изгодната обща работа (напр. публично-частно партньорство), при бизнес и търговското посредничеството и т.н.;
- „облагородената“ форма на авторитарната „власт над“.

В случая става дума за парাপартньорство, тъй като с това понятие се определят формални взаимоотношения, при които се прави опит за съвместяване на интереси и намаляване на принудата.

Другата плоскост, в която се търси партньорството е:

- езотеризма – окултизма, херметизма, тайните общества, алхимията, християнската кабала, парапсихологията и др.;
- оказване на помощ от доброволци; при спонсорство и т.н.;
- интимността и семейството.

Партньорството не е някакъв странен социален ритуал, за каквото го

мислят много хора. То се появява между решителите, а също между тях и засегнатите от значимите и критични проблеми.

Според българския тълковен речник то „е участие в някаква дейност заедно с друг човек (като партньор). Самият процес е партниране (взаимодействие).” Много често партньорството се бърка с неформалните взаимоотношения.

„Приятелските“ онлайн взаимоотношения са изкривено отражение на реалните, тъй като непознатият иска да спечели по някакъв начин от тебе: като ти продаде нещо; като те запише някъде; като те прати някъде и т.н. По този начин се налага образът на „криворазбраното приятелство“ – защото се подменя чувствения характер и безвъзмездната размяна при реалната приятелска връзка с целевия характер и възмездното обръщение при директното виртуално взаимоотношение.

Следва да се прави разлика между приятелската и партньорската връзка. Тъй като е възможно човек да има страхотни приятелства или топли и задружни колегиални взаимоотношения, но какво от това, ако работата по справянето с проблема не върви. Партньорските връзки могат да се надграждат над приятелските и колегиалните.

Реалната партньорска връзка, освен че е лична, е и целева, и не трябва да се бърка с емоционалното покровителство на някой приятел или роднина, т.е. с шуробаджанацината.

Приятелските връзки не подлежат на „моделиране“ и всеки опит от страна на единия от участниците да направи това води до отдалечаване на другия, който преживява болезнено опита за влияние и въздействие и го възприема като налагане на принуда над него. Партньорските взаимоотношения, напротив – „очакват“ да бъдат моделирани съвместно от участниците в тях, за да са ефективни при постигане на общата цел, зададена от значимия и критичен проблем, по повод на който са възникнали.

Партньорството, макар и лично, е извън първичните взаимоотношения. При интимните връзки то е съществено дотолкова, доколкото може да създаде нов смисъл при съвместно справяне с житейските проблеми и да обогати Аз-а на участниците.

Партньорските връзки не са симетрични, тъй като конкуренцията между участниците може да причини разкъсването им. При персоналните връзки всеки от участниците се стреми да реализира общата цел по един и същ начин, тъй като специализациите и функциите им са еднакви и се препокриват, поради което те са в непрекъснато съревнование и търсене на доказателства за това кой осъществява нещата по-добре. При ескалация на симетрията е възможно да се стигне до прояви на насилие и блокиране на възможността за

задоволяване на потребността от свързаност. Докато при партньорството участниците са с различна специализация и функции, които в процеса на съвместната дейност по постигане на желанието и търсен резултат се допълват и комбинират творчески.

Партньорските връзки не са ригидни (твърди, непроменливи), заради риска от разделение на участниците. Ако единият от тях допуска и понася да е в подчинена и губеща позиция, то другите се отнасят към него като към „обект“ или „средство“ за постигане на своите или на общата цел. Защото той не защитава своята ценност пред тях и пред себе си. В тази ситуация се формира едностранна зависимост (печеля–губиш) между страните и се ликвидира взаимната (печеля–печелиш), ако е съществувала, както и равнопоставеността между участниците, което блокира възможността за задоволяване на потребността от свързаност.

Партньорските връзки са комплементарни, т.е. взаимно допълващи се – а автономните участници в тях са взаимно зависими, равнопоставени – и се разгръщат извън конкуренцията. Партньорите преодоляват различията си и търсят общото помежду си, за да могат да си сътрудничат. Взаимоотношенията им са балансирани, безопасни и са публични или полупублични, а участниците са видими. Възможно е партньорството да се надгради над вече съществуващо приятелство или над друго взаимоотношение, което е било неочаквано успешно за участниците, например делово.

Какво представлява партньорството?

Партньорството е:

- взаимен, а не едностранен избор (т.е. избираме се един друг, а не аз избирам), на база притежаваната способност за справяне с проблемите;
- доброволно и взаимно ограничаване на егото и съобразяване с другите участници във връзката;
- вграждане на собствената воля в общата при осъществяване на съвместната дейност – творческа и рутинна – по справяне с проблема;
- взаимно допълване на участниците на основата на различните им способности (умения, знания, съобразителност, творчески подходи и т.н.);
- отворена цялост, различна от комуната, колектива, кооперацията и т.н., членовете на която споделят както успехите, така и провалите – кръг, мрежа, общност;
- свързано с реализирането на промяна както на съществуващите формални и неформални връзки, така и на друга действителност при справяне с проблема.

Фокусът на партньорството е върху значимия и критичен проблем за хората:

- който политиците или бизнеса незабелязват, игнорират или го използват за манипулирането им;
- които по една или друга причина са изолирани от инициативите по преодоляването му, а това минимизира шансовете им за развитие.

Затова желанията, нуждите и липсите на индивидите и групите остават на заден план.

Колкото по-универсална е ценността, която пряко кореспондира с проблема, толкова по-важна ще е интеграцията на участниците, която предполага и стимулира еднородството им.

При преодоляване на предизвикателството партньорите са изследователски активни, а подобното им творческо отношение към него означава както формиране на ново общо ценностно ядро, така и промяна на онези от културните модели, за които е доказано, че на практика не работят или пък са вредни, тъй като причиняват загуби. В случая, те заедно преодоляват собствената си „културна и социална неадекватност“.

За сега познаваме спонтанно възникналите партньорства, въпросът е дали могат да бъдат създавани целево.

Какво дава партньорството?

Справянето с значимият и критичен проблем дава реалистична преценка за:

- оптималния избор на алтернатива при наличието на едни или други възможности, на база на общата идея формирана от засегнатите и от решителите му;
- желания и търсен от хората резултат, който адресира точно тяхната нужда или липса по най-добрия начин;
- реализацията на целта, която той задава и която не е на политиците, бизнеса или на технологиите;
- избора на най-подходящия начин за преодоляването му;
- ефективността на програмата, а това води до чувството на удовлетвореност от нейната полезност за участниците;
- постигането на желания и търсен резултат на основата на непрекъснатата обратна връзка;
- придобиването на реални и дългосрочни ползи за засегнатите, за решителите му и за широката общественост.

Поради творческия характер на сътрудничеството най-често се стига до създаване на нещо ново и/или до подобряване на съществуващ процес, мироглед или продукт.

Партньорството като „инструмент“ има силно влияние и въздействие, на ниска цена, за увеличаване капацитета за иновации в различните сфери на

дейност. Функционалността му е висока поради неговата хоризонтална структура и плоска организация.

До къде може да стигне разгръщането на партньорството?

Първо, като цяло да се преодолее изоставането от задоволяване на желанията, нуждите и липсите на хората, засегнати от един или друг значим и критичен проблем за тях и за широката общественост.

Второ, партньорствата предоставят възможности за хората, с ограничени такива, които желаят да имат успешна реализация в една или друга сфера, не само професионална, но и социална и културна.

Трето, с преодоляване на проблемите в отделните сфери на дейност участниците и широката общественост стават по-напредничави и се развиват с бързи темповете.

Четвърто, все повече хора го усвояват и доразвиват чрез създаване на партньорски връзки и общности в различните сфери на дейност.

Пето, привличане на бизнеса като активен участник в партньорските общности, а също и обратно – привличане на партньорските мрежи от компаниите – създаване на успешни социални предприятия и т.н.

Повече подробности вижте на: vencinestorov.blogspot.com

Литература

1. Galtung, J. (2005). *Razreshavane na konflikti i dvete plus oshte neshto: Uvod kum rabota s konflikti*. Sofia.
2. Toffler, A. (1980). *The third wave*. N.Y.

References

Contacts:

Ventseslav Nikolov Nestorov

e-mail: vencines@gmail.com